

מלוך יקרוך ויהושים נפלאים מלוך
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביהצירא שליט"א

מִי־הָרֵא חֹדֶתָא

חֹדֶתָא דְאֹרִייתָא
יסוד חדש ונפלא על הפרשה

המצוות מורות לאדם דרך הישר

איבר היה מלמד את אברהם אבינו את המצוה המיוחדת לו, וזהו גם הרמז 'אשרי איש שישמע למצוותיך', שיזכה לשמוע מצוות ה' באמצעות איברי גופו הטהורים והמוזככים.

כוחו של אברהם נמשך בזרעו

ועל אברהם אבינו נאמר (שם יח יט) 'כי ידעתי למען אשר יצווה את בניו ואת ביתו אחרי ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט', שהואיל וקיים את כלל המצוות הכין לבב זרעו אחרי שנוכל אף אנו לקיים את כל התורה. כי על שם כן נקראו בתואר אבות כי הורישו כחם לזרעם אחריהם, וזהו שחייב אדם לומר 'מתי יגיעו מעשי למעשה אבותי אברהם יצחק ויעקב' (תנא דבי אליהו רבה פכ"ה).

במעמד הר סיני זכו שאברהם יורו להם רצון ה'

כן נמשך הדבר אצל אבותינו יוצאי מצרים וזה אשר יסד בעל ההגדה של פסח 'אילו קרבנו לפני הר סיני ולא נתן לנו את התורה דיינו וכתב הקדושת לוי ז"ע (קדושות לפורים קדושה ראשונה) לפרש הדברים מדוע דינו בהתקרבות להר סיני, הרי אם לא יקבלו את התורה מהיכן ידעו לקיימה. אלא כי נודע הוא (שבת קמו). שבמעמד הר סיני פסקה זוהמתן, כלומר בהכנות למתן תורה, בהגבלות העם סביב, ובפרישתן שלשה ימים מנשותיהן אשר היו דומין למלאכים, ובקרבנות של נערי בני ישראל, נזדכך החומר שלהם והשיגו התורה עד שלא ניתנה.

ולכן אמרו 'במעמד הר סיני פסקו זוהמתן, ולא אמרו 'במתן תורה' פסקו זוהמתן, שבמעמד הר סיני בעצמו והכנתן למתן תורה נפסקה זוהמתן. וכיון שפסקה זוהמתן השיגו התורה, שהתורה היא הרמ"ח איברים הרוחניים ושס"ה גידים הרוחניים, ונדבק אור השכל באור המצוות כי הכל אחד.

וזה 'אילו קרבנו לפני הר סיני ולא נתן לנו את התורה דינו', כלומר כיון שקרבנו להר סיני אז פסקה זוהמתן והשיגו את התורה עד שלא ניתנה כמו שהשיג אברהם אבינו ע"ה, ולכן אפילו לא נתן לנו את התורה דינו.

חדשה בכל עת, ובכח זה הוציאו החכמים מכח אל הפועל התורה שבעל פה, ואחריהם בכל דור ודור חכמי הדורות שהרחיבו הארת התורה בכל עת. ועל כך אנו משבחים ואומרים 'אשרי איש שישמע למצוותיך', אשרינו שזכינו לכך לשמוע למצוותיך, ובכל מצוה ומצוה זוכים אנו להשיג מהו רצון ה' הגנוז בתוכה.

איבריו של אברהם הראו לו מהו רצון ה'
יסוד ענין זה ותחילתו אצל אברהם אבינו ע"ה אבי האומה היהודית, שזכה לקיים את כל המצוות עוד קודם שניתנה התורה, כמו שאמרו (יומא כח): קיים אברהם אבינו כל התורה כולה, שנאמר (בראשית כו ה) 'עקב אשר שמע אברהם בקולי וגו'. וכיצד ידע מה הם המצוות עד שלא ניתנו, אלא הסבירו צדיקים כי רמ"ח מצוות עשה כנגד רמ"ח איברי האדם, וכל

בחדש השלישי לצאת בני ישראל מארץ מצרים ביום הזה באו מדבר סיני (יט א). מצוות ה' בכוחם לסייע ולהורות לאדם כיצד יעשה הישר בעיני ה', כאשר דרש המגיד מקוונ'ניץ ע"ה על שאומרים בתפילה (ברכת אמת ויציב) 'אשרי איש שישמע למצוותיך', שצריך להקשיב ולשמוע למה שהמצווה עצמה אומרת לו לאדם, שבשעה שמקיימים מצוה בכוונה טהורה לשם שמים, המצוה בעצמה מלמדת דעת ודרך תבונות תודיענו.

בכח העשייה זוכים לשמיעה מחודשת

ועל פי זה יש לפרש 'נעשה ונשמע' שהקדימו ישראל נעשה קודם לנשמע, ובוודאי אי אפשר לקיים מצוות קודם שישמעו במה יצטוו ומה נדרש מהם, אלא הכוונה היא שעל ידי עשיית המצוות בפועל זוכים להוסיף ולשמוע הארה

מִילְתָא דְפְלִיאָה

קריאת הפרשה שמעוררת את הזמן גדולה מהזמן עצמו

חשיבותה של קריאת הפרשה שמעוררת את הזמן של יציאת מצרים נשנתה הרבה בספרי הצדיקים, והגדיל האמרי יוסף מספינקא ע"ה ואמר בשם רבו הרה"ק מזידיטשוב ע"ה (יתרו ד"ה והר סיני) כי הקריאה בפרשה גדולה בחשיבותה ועולה בהשפעתה על פני הזמן עצמו.

מביא הרה"ק מספינקא ראייה לדברי רבו, דהנה, פעמיים בשנה קוראים בהפטרה במעשה מרכבה, פעם אחת בפרשת יתרו במעשה מרכבה המובא בספר ישעיה, ופעם אחת בשבועות במעשה מרכבה שביחזקאל. והלא אמרו חז"ל (חגיגה ג): שישעיה הנביא הוא הגדול יותר מכל הנביאים שאחרי משה רבינו, ודימו חכמים את ההבדל בין מעשה מרכבה של יחזקאל למעשה מרכבה של ישעיה, כדמיון בן כפר וכן כרך. אם כן מן הראוי שאת ההפטרה החשובה ביותר שהיא מעשה מרכבה שבנבואת ישעיה, יאמרו במתן תורה, ואת ההפטרה של יחזקאל יקראו בפרשת יתרו.

בפועל רואים להיפך, שאת הנבואה החשובה אומרים דווקא בפרשת יתרו. מוכח אפוא, כי חשיבות הקריאה המעוררת את הזמן - בזמן שקוראים את הפרשה בתורה, גדולה יותר מהיום שבו קיבלנו את התורה, עד כדי כך שבעת קריאת פרשת מתן תורה אומרים את ההפטרה החשובה יותר, ואילו בזמן מתן תורה עצמו בחג השבועות, קוראים את ההפטרה שנאמרה ביחזקאל שהיא פחותה במעלתה מנבואת ישעיה.

מעלת הדור כשמתבטלים אל הצדיק

(שבועות ד"ה שם דף פ"ז) לכאורה צריך להתבונן בדבר זה. רב גדול ונשיא הדור כר' יוחנן בן זכאי אשר היה חי ק"כ שנה לא יהיו לו רק ה' תלמידים הלא הוא היה המנהיג לכל ישראל. ועוד דקדק בלשון 'הוא היה מונה שבחן', מדוע היה נצרך שהוא ימנה את שבחם. רק באמת היו לו כמה תלמידים, רק מחמת שהיו בעצמם יודעים מעלתם והיו חשובים בעיניהם לא היה נצרך שהוא ימנה שבחם. אך החמשה תלמידים הללו היו נמוכי רוח ושפלים בעיני עצמם ולא היו יודעים כלום ממעלתם. לכן דייקא 'הוא היה מונה שבחם'.

ההתבטלות לצדיק היא ההכנה שיהיה האדם ראוי לקבל תורת רבו

והם היו עיקר מכל התלמידים שהיו ראויים לקבל ממנו. כי עיקר הכנה לקבלת התורה היא השפלות להיות בחינת מקבל כמו שאמרנו בשם הרב הקדוש מורנו ר' משה ליב מסאסוב זי"ע לפרש הכתוב (בראשית מד יז) 'האיש אשר נמצא הגביע בידו הוא יהיה לי עבד'. כאשר דרך הגביע שהוא כלי המקבל צריך להיות עומד למטה מכלי הנשפך ממנו לתוכו, כי אם הוא עומד למעלה איננו יכול לשפוך בתוכו. כן התלמיד צריך להיות שפל בדעתו נגד הרב המשפיע לו ואז יהיה ראוי לקבל ממנו.

בני ישראל התייצבו בתחתית ההר לקבל תורה בהכנעה

המשיך התפארת שלמה ודרש, שביטול זה היה היסוד שבו הגיעו ישראל למעמד הנשגב ביותר כל ימי עולם, הלא הוא קבלת תורתנו הקדושה. שכן בפסוק שנאמר קודם קבלת התורה נאמר ויתייצבו בתחתית ההר, פירוש, כל מעמד קבלת התורה תלוי במה שעמדו בתחתית ההר בנמיכת רוח ובשפלות גדולה ככלי הריק מכל, ואז היו ראויים לקבל התורה במדרגת הענוה.

וכך רמזו לנו חז"ל ביום הראשון שבאו להר סיני ואמרו (שבת פו:): 'יומא קמא לא אמר להו ולא מידי, הכוונה 'לא' - מידת הלא, שייחשבו בעיניהם כלא', זה 'אמר להו', את זה לימד משה רבינו ע"ה בראשית הכנתם לקבלת התורה, שהוא היסוד לקבלת התורה, 'ולא מידי' - שלא יחשבו שיש בהם מה, רק יבואו בשפלות ואז יהיו ראויים לקבל התורה.

דורות הראשונים היה כוחם יפה להתבטל לצדיק אף לא הכירו אותו

נחזור לדברי השפתי צדיק, שהוסיף עוד נדבך בדרכי הדביקות בצדיקים, וכה הם דברי קדשו שרשמם מפי זקיניו החידושי הרי"מ: ומפה קדוש זקיני ז"ל [החידושי הרי"מ] שמעתי, שיכולין להיות בטל אל הצדיק אף שאין מכירין אותו מי הוא. ואמר זה הלשון, 'אל תחשדוני שאני הצדיק הדור רק אני גם כן מבטל עצמי אל הצדיק שנושא חן בעיני הקב"ה והוא מעלה חן הכלל ישראל לפניו יתברך שמו, ע"כ לשון קדשו של מרן החידושי הרי"מ זי"ע.

נסיעה לצדיק - עצה עמוקה לדורנו שע"י המאמץ הכרוך בנסיעה יגיע לביטול ובוזה מיושב מפני מה בדורות ראשונים לא שמענו שנסעו נסיעה לצדיקים ולשבת אצלם, כי בדורות אלו היה כוחם יפה להתבטל לצדיק אף מבלי לראותו. כל זה היה בדורות הראשונים שכוחם יפה להתבטל אף מרחוק, אך בדורנו השפל קיבלנו עצה עמוקה מרבנותינו הקדושים נשמתם עדן שהאדם מכתת רגליו ופונה מעסקיו ומוציא הוצאות, ובכל זה מרגיש את עניין הביטול בפועל, כולי האי ואולי ישיג שעתא חדא לרכך הלב להכנעה ולשוב בתשובה, ע"כ דברי השפתי צדיק.

הדבר מבואר הרבה בספר מאור ושמש, ונראים הדברים מכוונים בייחוד על רבו הגדול בעל הנועם אלימלך ע"ה, שכאשר היו באים אליו לשבתות היו מקבלים את השפעת הקדושה והטהרה, כי היו נכנעים לפני הצדיק.

ריב"ז מנה שבחן של תלמידיו שמחמת התבטלותם לא ידעו מה מה מעלותיהם

עוד שנינו במסכת אבות (פ"ב מ"ח): חמשה תלמידים היו לרבן יוחנן בן זכאי, ואלו הן, רבי אליעזר בן הורקנוס ורבי יהושע בן חנניה ורבי יוסי הכהן ורבי שמעון בן נתנאל ורבי אלעזר בן ערך, הוא היה מונה שבחן, רבי אליעזר בן הורקנוס בור סיד שאינו מאבד טפה, רבי יהושע אשרי יולדתו, רבי יוסי חסיד, רבי שמעון בן נתנאל ירא חטא, ורבי אלעזר בן ערך מעין המתגבר.

מקשה הרה"ק בעל תפארת שלמה זי"ע

ויוצא משה את העם לקראת האלקים מן המחנה ויתייצבו בתחתית ההר (י"ט יז). ידועים הם דברי התוספות במסכת עירובין (יג:): על מה שאמרו חז"ל 'נמנו וגמרו נוח לו לאדם שלא נברא יותר משנברא', שזה דווקא בסתם אדם, אך צדיק אשריו ואשרי דורו.

הקשה בשפתי צדיק (ליקוטים ד) אם אשרי דורם של הצדיקים, אם כן באיזה דור נאמר 'נוח לו לאדם שלא נברא', הרי בכל דור יש צדיקים שאשריהם ואשרי דורם, כמאמר חז"ל (יומא לח:): 'ראה הקב"ה שצדיקים מועטין עמד ושתלן בכל דור, ואין לך דור שאין בו כאברהם כיצחק וכיעקב' (ליקוט שמואל א' צז).

אלא מבאר השפתי צדיק, 'אשרי דורו' נאמר רק כאשר מתבטלים הם לצדיק שבדור, כמו שאמרו באבות (פ"א מ"ד) 'הוי מתאבק בעפר רגליהם', שמורה על ההתבטלות שצריכה להיות כלפי הצדיק עד שיתאבק בעפר רגליו. ונביאו בלשונו הקדוש: מזה ראייה גדולה לדרכי המתאבקים בעפר רגלי צדיקים, כאשר שמעתי מפה קדוש זקיני מו"ר ז"ל [החידושי הרי"מ] על ענין זה 'חיבור לטהור טהור' (כלים פ"ב מ"ב), וצריך אדם לבטל עצמו וחיותו לצדיק אמיתי.

כך גם היהודי הקדוש מפרשיסחא ע"ה שהיה גדול מכל גדולי זמנו, ולמרות זאת היה מקשר את עצמו לרבינו החוזה מלובלין ע"ה, כפי שהיה אומר לתלמידיו: הרבה תורה אני יכול להשיג לבד, אבל אני צריך רבי, כי בלי רבי אי אפשר להגיע, צריך את הרבי שיפתח את הפתח.

באותו עניין דרש הרה"ק רבי שלום מבעלזא זי"ע בפסוק שאמר משה רבינו לישראל (דברים יח טו), 'נביא מקרבך מאחיק כמוני יקים לך ה' אלקיך', כי פסוק זה הוא הבטחה שהבטיח משה רבינו לעם ישראל, שבכל דור ודור יהיו לנו צדיקים כאלו שינהיגו אותנו, שבכל דור יהיה צדיק אחד גדול שמנהיג אותנו ומדריך אותנו בתורה, בקדושה, בטהרה, ביראה, בסור מרע ובעשה טוב, בהתלהבות במצוה, בחשק, בכמיהה, בציפייה, בערגה, ובכל דבר ודבר שהוא לעבודתו יתברך, כי לאיכות המצוה שתהיה באיכות הטובה ביותר צריך את מנהיג הדור.

ויכוח הנשמה והגוף כויכוח משה רבינו ויתרו

את אדם הראשון, מה נותר להם לעשות במשך כל היום - אכלו מהפירות.

אבל זאת הרגיש הנחש בדברי האשה כי אין אצלם מושג של קדש עצמך במותר לך, בעץ הדעת אנחנו לא נוגעים, אבל מפירות העצים האחרים אנחנו אוכלים. כשאמרה לו ככה, שלא מקפידה למעט באכילה גם במותר, היא לא יודעת את היסוד הגדול בעבודת ה' שמי שאוכל יותר מדאי מהמותר, סופו לאכול גם מהאסור, אם כן יכול הוא לפתות אותה גם באיסור עצמו יעו"ש.

בדבריו יש לפרש כיצד ניתן לחבר בין הנשמה לבין הגוף, מהו החיבור שיכול להיות ביניהם, הם הרי כמו שְׁנַיִם שמסוכסכים ביניהם וצריך לעשות ביניהם פשרה.

ואכן יסוד היסודות של אדם שרוצה להגיע שכל השאיפות שלו יהיו לשם שמים - יעסוק בתורה, אדם שלומד מתקיים בו 'תורת ה' תמימה משיבת נפש', שהתורה משיבה את הנפש שתשכון יחד עם הגוף, זה כוחה של התורה שהיא ממעטת בגוף של האדם, ומחברת את הגוף עם הנשמה.

הכיצד פועלת התורה בגופו של אדם, ע"י שנוהג בדרך התורה ומקדש עצמו במותר לו - לא לדבר דבר שלא צריך, אם אתה לא יודע אם הדיבור הזה טוב או לא - מנע עצמך. יהיה קשה פעם ראשונה ושניה, אבל אחר כך כשמתרגלים כבר אפשר להימנע. כן הדבר בקדושת העיניים - לא לראות מה שלא צריך. לקדש את עצמו ברמ"ח אברים ושס"ה גידים, כפי שכתב בתיקוני זוהר (דף ד:): 'זה שמי לעלם וזה זכרי לדור דור' (שמות ג טו) 'שמי עם י"ה זה שס"ה, 'זכרי עם ו"ה זה רמ"ח, זה שמו של הקב"ה בתוך האדם ברמ"ח אבריו ושס"ה גידיו, שבכל מצוה שמקיים זוכה להשראת השכינה באיבר שכנגד המצוה. וכשמקדש את עצמו ממעט כוח הגוף ומקדשו ואז יכול הגוף לשכון יחד עם הנשמה, או אז זוכה להשראת השכינה שהיא שמו של הקב"ה הן בנשמתו והן בגופו.

בתואנות שונות כי קשה הדבר ואינו בר השגה. אם כן מה יעשה האדם ויחיה. העצה היחידה היא, לעשות פשרה בין הגוף לנשמה.

התורה משיבה את הנפש שתשכון יחד עם הגוף

עוד יש להטעים הדברים בהקדם דברי הרב מקו'ליגלוב ע"ה בספרו **ארץ צבי** (בראשית תרפ"ז ד"ה והנחש), שכאשר בא הנחש לפתות את חוה לאכול מעץ הדעת, אמר לה, הקב"ה אמר לכם 'לא תאכלו מכל עץ הגן'. אומרת לו חוה, לא, הקב"ה אמר 'מפרי עץ הגן נאכל' ורק מעץ הדעת טוב ורע לא נאכל.

שואל הרב מקו'ליגלוב ע"ה, למה הנחש אמר דברים לא נכונים, הרי הוא יודע שהקב"ה אמר מכל פרי עץ הגן אכל תאכל ורק מעץ הדעת לא לאכול, אם רוצה לשכנע אותה לאכול, יכול לומר לה מיד, שהסיבה שהקב"ה אמר לכם לא לאכול מעץ הדעת היא, כי אם תאכלו תהיו כאלוקים יודעי טוב ורע ולכן לא רצה הקב"ה שתאכלו מזה. למה לו כל הדיון המיותר לכאורה.

אלא, כשהנחש בא לפתות את חוה חיפש נקודת תורפה שבה הוא יכול לתפוס אותה, הוא ידע טוב, כי אם יגיד לה תאכלי מעץ הדעת, היא לא תשמע לו. כמו שאם היצר הרע יגיד לאדם אל תתפלל, הוא הרי לא ישמע לו, הוא רק אומר לו תתפלל מאוחר וכדומה.

ולכן בא וחקר אצלה בעניין שאר אילנות הגן, ברגע ששמע שהיא אומרת 'מכל עץ הגן נאכל' הבין הנחש כי לא מכירה את המושג 'קדש עצמך במותר לך', באמרה כי הקב"ה אמר מכל פרי עץ הגן נאכל, הרי כשהיו בגן עדן היו כל היום יושבים על התורה ועל העבודה, לאכול מפריה ולשבוע מטובה, וכי מה יש לאדם הראשון לעשות כל היום, מלאכי השרת צולים לו בשר ומסננים לו יין (סנהדרין נט:), כל העולם שירת

מדוע אָתָּה יוֹשֵׁב לְבִדְךָ וְכָל הָעָם נֹצֵץ עֲלֶיךָ מִן בְּקֶרַע עֵד עָרַב וּגוֹ' נִבַּל הַבַּל גַּם אֲתָּה גַם הָעָם הַזֶּה (יח, יד-יח).

בביאור הויכוח שהיה בין משה רבינו לחותנו יתרו, יתרו אומר למשה רבינו, 'מדוע אתה יושב לבדך וכל העם נצב עליך מן בוקר עד ערב וגו' נבול תבול גם אתה גם העם הזה'.

שמעתי **ממו"ר אבי ע"ה בשם המקובלים**, לבאר מה היה הוויכוח בין יתרו למשה רבינו. כי משה רבינו רצה להרים את בני ישראל למדרגה גבוהה מאוד שיהיו כמותו, כמו שכתוב (שם יט יד) 'וירד משה מן ההר אל העם', כי רצה להעלות אותם למדרגה גבוהה שכל העם יעמדו עליו מן הבוקר עד הערב ויקבלו קדושה ממנו, וכך יהיו במדרגה כמותו. וכך ביאר **בעל תשואות חן זלה"ה** שמשה רבינו רצה להגביה את בני ישראל למעלה מן הטבע שיזכו למדרגה גבוהה בזכותו, ולכן היה שופט אותם בעצמו כדי לקרבם אליו. אך יתרו שהיה גוי וכומר לעבודה זרה לא הבין את זה, ואמר, מסכנים הם, כל היום עומדים.

משה רבינו רצה שיהיו במדרגה כמותו, יתרו כל הזמן מנסה לשכנעו להוריד מרצון זה ולא לעשות כך, זה יותר מדי בשבילם, זה כבד עליהם. ואכן מיד שתמה יתרו על מעשי משה נחלש משה ממדרגתו, ולא היה בו כוח להגביה את בני ישראל אליו, ולכן הוצרך למנות שופטים לעם שיסייעו לו בעבודתו, אבל כדי שלא יקרה שוב דבר זה שיפריע אותו יתרו מדביקותו שילח אותו לארצו, כדי שלא יוסיף לשאול שאלות ולהפריע לו מהנהגתו.

זהו אפוא תמצית הוויכוח בין יתרו למשה רבינו ע"ה. ניתן לומר כי כדבר הזה מתדיינים הנשמה והגוף ומתווכחים מי יגבר, האם הנשמה שרוצה יראת שמים, הנשמה שרוצה לעמוד ליד משה רבינו ולהתעלות למדרגות רמות ונשגבות, או שמא הגוף שלא מבין, שחושב שלעמוד כל היום במדרגה כזאת זה מסכנות, שמגיע

יצא לאור ע"י מכון אור לישראלים © כל הזכויות שמורות אין להעתיק או לנצח ללא אישור מפורש בכתב ממכון אור לישראלים נציגו ועיסמו: שוקי קנר

